

МІСТЕЦЬ

№2 (92) Жовтень 2023 р.

Газета Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

Виставка «Спадковість і новаторство»

П'ятого травня 2023 року в Національній спілці художників України відбулася знаменна подія – відкриття виставки «Спадковість і новаторство», присвяченої 85-річчю з дня заснування Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. Історія заснування художнього закладу бере свій початок у 1938 році, коли експериментальні майстерні народної творчості при Українському управлінні в справах мистецтв було реорганізовано у школу майстрів народної творчості. Власне, поєднання експерименту й новаторства з традиціями українського народного мистецтва сформувало унікальний навчальний заклад мистецького спрямування.

У рамках урочистого відкриття виставки з вітальним словом виступили ректор КДАДПМД ім. Михайла Бойчука, кандидат мистецтвознавства, доцент Олена Осадча, голова Національної спілки художників України, заслужений художник України, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри графічного дизайну Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Костянтин Чернявський, ректор Львівської національної академії мистецтв, доцент, доктор мистецтвознавства Василь Косів, ректор Харківської державної академії

дизайну і мистецтв, професор, кандидат мистецтвознавства, член-кореспондент Національної академії мистецтв України Олександр Соболев, декан факультету образотворчого мистецтва та реставрації Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Ігор Мельничук, академік-секретар відділення теорії та історії мистецтв Національної академії мистецтв України, член-кореспондент НАМ України Владислав Корнієнко, доктор мистецтвознавства, доктор філософії, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії наук вищої освіти України Дмитро Степовик. Вітальний лист надійшов від голови Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти Ольги

Россошанської. Голова Печерської районної в місті Києві державної адміністрації Наталія Кондрашова відзначила подяками 28 викладачів КДАДПМД ім. Михайла Бойчука.

Після урочистої офіційної частини в рамках творчої колаборації з Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв відбувся показ фрагмента вистави про Михайла Бойчука. Автори і виконавці – студенти другого курсу і випускники кафедри режисури та акторської майстерності Давид Тищенко, Катерина Редчиць, Вероніка Смоловик. Режисер – старший викладач НАКККІМ Юлія Кратко. Костюми – студенти третього курсу кафедри мистецтва текстилю, вишивки та костюма КДАДПМД ім. Михайла Бойчука Анастасія Шовкун і Поліна Уніч.

Ця подія об'єднала людей, які творять культуру. Адже, як свідчить світова історія, саме культура є запорукою національної безпеки будь-якої країни. І нинішня російсько-українська війна – війна за смисли, а смисли народжуються та втілюються в культурі. На цій виставці студенти і викладачі Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука представили сучасне українське мистецтво, яке має глибоке коріння національно-духовної спадщини.

Куратори виставки
старший викладач кафедри рисунка
КДАДПМД ім. М. Бойчука
Леся ВАРКАЧ
і завідувач кафедри художньої кераміки,
скульптури, дерева і металу
КДАДПМД ім. М. Бойчука
Володимир ХИЖИНСЬКИЙ

ЕКСКУРСІЯ ЮВІЛЕЙНОЮ ВИСТАВКОЮ ВАСИЛЯ АНДРІЯШКА

У конгрес-холі КДАДПМД імені М. Бойчука відбулася виставка знаного мистця, дослідника і педагога Василя Андріяшка. Екскурсію експозицією провів сам Василь Дмитрович та повідав історію створення власних творів.

«МОЄ ДИТИНСТВО ПРОЙШЛО ПІД ЗНАКОМ ТКАННЯ»

Село Рунгури Івано-Франківської області, у якому народився Василь Дмитрович Андріяшко, розташоване серед долин, пагорбів та гірських потоків. У ньому здавна, як і по всій Україні, займалися ткацьким ремеслом. Дитинство мистця припало на той період, коли в селі вирощували коноплі. Достиглі стебла вибирали та вимочували в ямах біля русла

річки Лючки. В осінньо-зимовий період дівчата збиралися на досвітки і пряли волокно.

У селі Рунгури ткацьке ремесло побутувало одночасно з промислом. У кожній третій-четвертій хаті ткали на продаж вовняні килими. Виготовляли конопляне полотно на сорочки, скатертини, верети і рядна. Мати Василя Дмитровича, Гафія, виготовляла з конопель полотно та верети. Василько допомагав суцяти цівки – намотував пряжу на палички з бузини, яку використовували під

(до 80-річчя від дня народження)

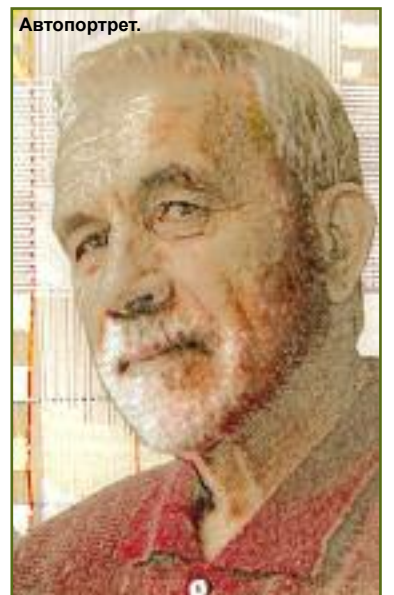
час ткання. Коли заправляли верстат, пряжу основи змачували розведеним у воді крохмалем, щоб вирівняти. Васильку доручали помахувати над нею саморобним віялом, аби вона швидше сохла. Небезпідставно Василь Дмитрович стверджує: «Моє дитинство пройшло під знаком ткання».

«У МЕНЕ БУЛА ВИЩА ЗАРПЛАТА, НІЖ У ДИРЕКТОРА ШОВКОВОГО КОМБІНАТУ»

З професією художника Василь Дмитрович познайомився в гуртку образотворчого мистецтва, який організував учи-

тель малювання і професійний художник Василь Миколайович Миковійчук. Після школи закінчив Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва й отримав направлення на роботу до Київського шовкового комбінату. На посаді художника-колориста Василь Дмитрович розробив прогресивну на той час методику підбору та поєднання кольорів. Нею зацікавилися в Грузії та запросили для передачі досвіду до Тбіліського і Кутаїського шовкових комбінатів.

Автопортрет.

Закінчення на стор. 2

ЕКСКУРСІЯ ЮВІЛЕЙНОЮ ВИСТАВКОЮ ВАСИЛЯ АНДРІЯШКА

Початок на стор. 1

У 60-70-х роках ХХ століття в Україні розвивалася художня промисловість. Проводилися ярмарки та виставки, на яких підприємства представляли зразки своїх товарів, укладали угоди про співпрацю та продавали тираж. У Будинку товарів легкої промисловості по вулиці Великій Васильківській один раз на квартал проводилися художні огляди. У них брав участь і шовковий комбінат, на якому працював Василь Дмитрович. Художня рада високо оцінювала колористику майстра та присуджувала йому премії. Таким чином, у мистця була вища зарплата, ніж у директора шовкового комбінату. При цьому Василь Дмитрович передусім займався творчістю, а не ставив за мету високі заробітки. У 2003 році в Києві в Українському фонді культури відбулася перша авторська виставка Василя Андріяшка.

Чорнобильська мадонна.

Картина «Богиня Лада», за словами майстра, експериментальна і трудомістка. Вона побудована зі шнурів, обмотаних непряною вовною та зшитих докупи за малюнком. Цю техніку Василь Дмитрович запозичив у майстрів Середньої Азії. Проте вони обмотували пряжею не шнур, а очерет. На картині постає образ міфічної богині весни і кохання Лади в оточенні птахів та плазунів, які прокинулися після зимового сну.

У своїй творчості Василь Дмитрович торкається багатьох тем. Одна з них – історична, пов'язана з давніми народними віруваннями. У роботі «Біла витоків» майстер відтворив графічні знаки трипільської доби і християнські символи. Основний орнамент полотнища виконано в техніці ремізного ткацтва, а обрамлення – перебірного. На іншому тканому gobelenі «Голгофа» відтворено давні солярні та християнські символи. Зокрема, сонце і місяць, які були об'єктами поклоніння давніх людей. На одному полотні з ними – символи християнської віри: гора Голгофа, хрест і голуб, який символізує Святого Духа. На тканій картині «Дорога до святого храму» відтворено символи головних світових релігій.

На валяному панно «З глибини віків» зображено наскельні розписи пам'ятки світової культури, виявленої поблизу міста Мелітополя. Це зображення людей, свійських і диких тварин. На думку дослідників, розписи належать до кам'яного віку, епохи бронзи та пізнього часу. Панно виконано за допомогою давньої техніки валяння. Робота над твором починалася з нанесення контурів малюнка на тканину вуґіллям. Після того зображення заповнювалося непряною вовною і притискалося сіткою. Далі на нього наносився гарячий мильний розчин, настелялася тканина. Виріб намотувався на валик і викачувався на столі на лице, а потім – із вивороту.

Спаси і зброжені.

Група творчих робіт Василя Андріяшка – філософського спрямування. До них належить gobelen під назвою «Шлях у незвідане». На ньому виткана дорога, заснована різнобарвною павутиною. Gobelen виготовлений на верстаті, який склади дається з 24-х ремізок, за допомогою складних ткацьких переплетень. Для пошуку варіантів переплетень художник використав сучасну комп'ютерну програму «Технологія проектування ткацьких переплетень». До кам'яного віку, епохи бронзи та пізнього часу. Панно виконано за допомогою давньої техніки валяння. Робота над твором починалася з нанесення контурів малюнка на тканину вуґіллям. Після того зображення заповнювалося непряною вовною і притискалося сіткою. Далі на нього наносився гарячий мильний розчин, настелялася тканина. Виріб намотувався на валик і викачувався на столі на лице, а потім – із вивороту.

До складних у технологічному плані належить і ткане панно «Знамення». Цей твір краще споглядати на відстані. Тоді перед очима вимальовується стилізована жіноча фігура, яка, здається, виткана зі світла. На тканій картині «Міраж» відтворено пейзаж південного степу з червоними маками. Очевидно, ідея її створення навіяна спогадами про літо, яке зникає, як марево.

Дуже складна в технологічному плані тканя картина «Лабіринт». На полотнищі чергуються білі і чорні нитки основи і підткання. Під час переплетення праяї одного кольору утворюється суцільна орнаментальна смуга. У результаті перехрещення різних орнаментальних смуг вимальовується тканій малюнок.

Літо.

На створення тканю картини «Чорна рілля зорана» майстра надихнула українська народна пісня з однойменною назвою. Перед глядачем відкривається селянська нива, переорана плугом. Картина створена за допомогою комп'ютерної програми, оскільки пошук переплетень традиційними способами виконати було неможливо.

На панно «Життєдайне древо» відтворено міф про світобудову, яка асоціюється з деревом. Біля його коріння зображені фігури риб та змії, які представляють підземний світ. Вище по стовбуру – відкрита земля, де пасуться коні з кучерявими гривами. На верхівках гілок відкривається небесний світ, у якому панують небесні зорі та птахи. За словами майстра, ця робота виткана за допомогою техніки перебірного ткацтва у 33-й аудиторії академії. Панно складається з двох частин, оскільки верстат був вузьким. Складність роботи полягала в тому, щоб витримати однаково щільність переплетень кожної з половин та зіставити малюнки, що було ідеально вирішено!

У творчому доробку Василя Андріяшка є низка творів на релігійну тематику. Так, на валяному панно «Пере-можець» зображено воїна на білому коні, який списом убиває змія. Це авторська копія ікони християнського мученика Юрія (Георгія) Змієборця. На полотні переважають золотаві відтінки, що створює враження освітлення променями сонця. За допомогою такого художнього прийому майстер підкреслив образ небожителя.

На валяному панно «Спаси і збережи» постає Мати Божя з Немовлям. Вона молиться до Бога з піднятими до неба руками. Такий тип ікони Матері Божої називають «Орантою». Немовля на панно зображено в її лоні на повен зріст. Художній твір має широке обрамлення, на якому відтворені зразки давніх розписів. За словами автора, робота виконана з цілісних валяних смуг, які зшиті докупи.

Картина «Чорнобильська мадонна» створена за допомогою мистецьких технік графіки і пастели. На перший погляд, на ній зображена Мати Божя з Дитиною. Однак головний убір утворюється суцільна орнаментальна смуга. У результаті перехрещення різних орнаментальних смуг вимальовується тканій малюнок.

вони символізують проникнення радіації. Картина «Мій ангел» представляє мистецтво розпису по шовку. Ангел небесний зображений білявим юнаком із кучерявими крилами за спиною. На площині його крил відтворені орнаменти, які походять із глибини віків. На картині переважають золотаві кольори, які символізують духовність і чистоту.

У доробку Василя Андріяшка – 12 картин, виконаних для бічних іконостасів церкви Чуда Архистратига Михаїла в рідному селі Рунгури, та інші твори на релігійну тематику. На записаних гривами. На верхівках гілок відкривається небесний світ, у якому панують небесні зорі та птахи. За словами майстра, ця робота виткана за допомогою техніки перебірного ткацтва у 33-й аудиторії академії. Панно складається з двох частин, оскільки верстат був вузьким. Складність роботи полягала в тому, щоб витримати однаково щільність переплетень кожної з половин та зіставити малюнки, що було ідеально вирішено!

У творчому доробку Василя Андріяшка є низка творів на релігійну тематику. Так, на валяному панно «Пере-можець» зображено воїна на білому коні, який списом убиває змія. Це авторська копія ікони християнського мученика Юрія (Георгія) Змієборця. На полотні переважають золотаві відтінки, що створює враження освітлення променями сонця. За допомогою такого художнього прийому майстер підкреслив образ небожителя.

На валяному панно «Спаси і збережи» постає Мати Божя з Немовлям. Вона молиться до Бога з піднятими до неба руками. Такий тип ікони Матері Божої називають «Орантою». Немовля на панно зображено в її лоні на повен зріст. Художній твір має широке обрамлення, на якому відтворені зразки давніх розписів. За словами автора, робота виконана з цілісних валяних смуг, які зшиті докупи.

Картина «Чорнобильська мадонна» створена за допомогою мистецьких технік графіки і пастели. На перший погляд, на ній зображена Мати Божя з Дитиною. Однак головний убір утворюється суцільна орнаментальна смуга. У результаті перехрещення різних орнаментальних смуг вимальовується тканій малюнок.

вони символізують проникнення радіації. Картина «Мій ангел» представляє мистецтво розпису по шовку. Ангел небесний зображений білявим юнаком із кучерявими крилами за спиною. На площині його крил відтворені орнаменти, які походять із глибини віків. На картині переважають золотаві кольори, які символізують духовність і чистоту.

Вічний мотив.

Переможець.

«ЗРАНЕНИЙ СТЕП» Василь Дмитрович у своїй творчості відтворює події реального життя. Саме до цього тематичного напрямку належить перший витканий gobelen «Літо». Натхнення для його створення прийшло після народження сина Романа. На тканому полотні зображені молоді батьки із сином на квітучій галявині.

Картина «Пастухи на полотні» написана олійними фарбами на полотні. На ній відтворено фрагмент побуту гірського села. На передньому плані двоє підлітків із песиком стережуть отару овець. На пастухів падають промені сонця та вкривають позолотою зелений килим із трави. Удалині видніються приміщення для пастухів та овець. На горизонті – край села і верхов'я гір у сірому тумані.

У доробку Василя Андріяшка є тканій твір на урбаністичну тематику під назвою «Ритми мегаполіса». На ньому постачає сучасні хмарочоси у вечірніх сутінках.

Картина «Вічний мотив» виконана в мистецьких техніках графіки та пастели. На ній зображено молодшу жінку, яка колише дитину при місячному світлі. Попри реалістичність образів, тут присутня загадковість, яку майстер передав за рахунок фактури світла.

Василь Дмитрович виготовив у 2014 році, коли розпочалася російсько-українська війна на Донбасі. На полотнищі відтворено вибух від снаряда, червоний вогонь та зруйнований простір. Тема війни присутня у валяній картині «Зранений степ». На ній відтворено перехресний вогонь та глибокі чорні воронки від снарядів. В основі полотнища – фабрична сира повсть, на якій викладено малюнок із вовни.

Василь Дмитрович Андріяшко продовжує творити, вивчає нові технології та проводить експерименти. Многая літа!!!

Людімила КОСТЕНКО, учений секретар КДАДПМД імені М. Бойчука

Перший культурно-мистецький захід «БойчукFest»

12-13 вересня 2013 року відбувся перший культурно-мистецький захід «БойчукFest», який планується як щорічний фестиваль, заснований Київською державною академією декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. Мета проведення фестивалю полягає в актуалізації та популяризації постаті видатного українського художника-монументаліста Михайла Бойчука та його унікальної мистецької школи, основою якої є українське народне мистецтво і традиційні художні ремесла, формування ідентичності українського мистецтва та синкретичного національного стилю.

Реклама щодо проведення «БойчукFest» викликала значний резонанс у суспільстві та мистецьких колах. До участі у фестивалі приєдналися партнери, яким близька тема розвитку національної культури, зокрема Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Кримський дім, ГО «Кримський інститут стратегічних досліджень», Національний історико-культурний меморіальний заповідник «Біквінянські могили». Багато хто з випускників виявив бажання долучитися до культурних подій та організувати виставки. Програма двох днів фестивалю виявилася досить насиченою.

Було проведено чимало майстер-класів, лекторіїв, кінопоказів, презентацій книг і каталогів. У рамках фестивалю сформувалися два масштабні проекти – «Повернення українського монументалізму» і «Повернення Криму». За два дні в стінах академії було відкрито дев'ять виставок як традиційного, так і сучасного мистецтва, зокрема виставка кримськотатарського народно-декоративного мистецтва, керівником якої була Ельміра Аблялімова, кураторами – Рустем Скібін і Дмитро Доценко, виставка «Повернення українського монументалізму» під кураторством Володимира Михайлова та Олександра Ступака. Два дні поспіль фестиваль завершувався поетичними читаннями під кураторством Богдана Горобчука.

Надзвичайно цінним є те, що активну участь у заходах фестивалю взяли студенти, зокрема було відкрито персональну виставку студентки академії Аліни Данілюк «Рослини та гриби Криму», в якій автор продемонструвала високу майстерність у створенні ботанічної ілюстрації. Випускник академії Юрій Дідовець відкрив персональну виставку «Ультрамарини». За задумом автора, роботи, представлені на виставці, є перетворенням латунної гілзи від гармати-гаубиці на мистецький об'єкт мілітарного декоративно-ужитко-

вого мистецтва. Гільза є латунним циліндром зі збільшеним діаметром основи. Завдяки техніці ажурної різки-витинки по металу на гільзі вирізьблено малюнок Державний Герб України та п'ять колосків.

До участі у фестивалі долучилися студенти Київського університету імені Бориса Грінченка. Вони представили монументальні вуличні витинанки, які експонувалися в артдворку академії. У стінах академії було презентовано театральну виставу про життя і творчість видатного художника-монументаліста Михайла Бойчука «Плід самого себе», підготовлену в творчій колаборації з кафедрою режисури та акторської майстерності Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. За ініціативи творчої спільноти «Київської плерени» для своїх бажаних під кураторством Ігоря Трохименка та Геннадія

Пугачевського відбувся практикум зі створення живої акварельної роботи, присвяченої містам, пов'язаним із творчістю Михайла Бойчука.

На урочистому відкритті культурно-мистецького заходу «БойчукFest» із привітаннями з нагоди його започаткування виступили в. о. міністра культури та інформаційної політики України Ростислав Карандєєв, виконавчий директор Українського культурного фонду Владислав Берковський, ректор Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука Олена Осадча. Серед поважних гостей, які завітали до академії, аби розділити радість із нагоди започаткування фестивалю, були віцепрезидент Національної академії мистецтв України Юрій Вакуленко, генеральний директор Національного музею украї-

ського народного декоративного мистецтва Людмила Строкова, заступник голови Печерської районної в м. Києві державної адміністрації Анатолій Невмержицький, начальник відділу культури Печерської районної в м. Києві державної адміністрації Діана Маринич.

На фестивалі були випускники академії, а також студенти інших закладів вищої освіти, зокрема Національного університету «Києво-Могилянська академія», Київського національного університету технологій і дизайну. Вони відвідали виставки мистецтва і долучилися до дискусії щодо шрифтів абетки української мови на лекції, яку провів Василь Чебаник.

Піднято заочаткування «БойчукFest» широко висвітлювалася в засобах масової інформації. Нині вже є пропозиції та ідеї від бажаючих долучитися до участі у фестивалі наступного року.

Сповідь на полотні

Для неї війна розпочалася з вибуху авіабомб та обстрілів «Градів». Поблизу її будинку у Волновасі бомбосховища не було, тож людям залишалося лише Бога молити про порятунк. У Юлі досі перед очима апокаліптичні картини перших днів російської окупації. Житлові будинки і магазини палають у вогні... Розстріляні, закатовані, обіті ворогом сусіди і знайомі... Пам'ятає відчай, страх і бажання вижити... їй пощастило. Евакуація... Столиця... Прихисток для тіла... А для ДУШИ? Пам'ятає знову і знову прожмає лютій сценарій, час від часу прокручує кадри лиха... На душі-спустощеність, привога, депресія... Усе пережить Юля прокривчала, виплакала, виповіла... на полотні.

Юлія Голуб – цьогорічна випускниця нашої академії, її спеціалізація – «Станковий живопис». Розумна, талановита, шира, активна, вона енергійно і творчо підходить до поставлених завдань, уміє самонавчати, саморозвиватися та самоосконалюватися. Учасниця багатьох виставок, конкурсів із живопису в стінах академії та за її межами. Була їх призержкою та переможницею. Брала участь у виставці у Фінляндії.

Після пережитого зауважила в собі замкнутість, тривожність, емоційну закритість, хоча ніколи не вважала себе інтровертом. Навпаки, їй притаманні лідерські якості, вона любить спілкування з людьми. Юлі

Юлія Голуб. «Сім'я». 2023.

імпонують люди, які не бояться бути собою. Дівчина має мету і впевнено до неї крокує. Мріє, аби закінчилася війна, а суспільство стало кращим, милосерднішим, добрішим. Аби люди почали нарешті відчувати щастя та гармонію в собі. Прагне своєю творчістю стати провідником для людства, яке вийде на новий рівень розвитку.

А це Юля мріє мати власне житло та побачити свій напівзруйнований будинок у рідній Волновасі, від якого вона щодня носить у кишені ключі. Юля – молода художниця. А художники завжди відчують зміни гостріше за інших і можуть формулювати сенси там, де більшість людей не здатна обійтися без провідника. Приміром, Пабло Пікассо після бомбардування гітрерівців у 1937 році іспанського міста Герніка вояго за три тижні створив велике в прямому і переносному значенні цього слова полотно на антивоєнну тематику. Він прагнув повернути увагу світу до цього злочину нацистів, передати всі жахи та жорстокість війни. Сальвадор Далі жахи війни волів розкривати за допомогою алегорій, символів та химерних образів. Найбільш болючі і реалістичні роботи героїчної боротьби проти окупантів належать пензлю Франсіско Гої.

Дивлячись на картину Юлії Голуб «Сім'я» про злочини вже російських фашистів, які десятирічк ведуть агресивну війну проти України, важко стримати сльози. Полотно передає жах і трагізм війни, безглузду жорстокість злочинів рашистів, допомагає краще осмислити пережите. Сюжет просто вивертає душу, викликає майже фізичний біль.

Для Юлі ця тема жива, сакральна. Це її досвід. Це історія її життя і... смерті.

Про це Юля розповіла в дипломній роботі і поділилася зі мною... «Моя війна...» – розпочалася з сьомий ранку, коли не будильник, не мамин голос розбудив, як завжди, а залпи ворожих «Градів» та «Піонів». Волноваха, невеличке місто на півдні Донецької області, того ранку враз перетворилася на сіру зону. Сіра зона – це коли ніхто тобі не в змозі допомогти, представники офіційних органів влади міста втекли, тож нікому було прийняти рішення про евакуацію мирного населення. Місто вже не контролювали українські військові. Не працювали лікарні, не було електрики, газу, перспектив ясного майбутнього, чітких кордонів і просторі і часі. Тож вибиратися дове-

лося самотужки. Волноваху російські окупанти взяли в котел, перекирили діля основні траси. На вулицях – багато мертвих людей, деякі тіла не можна було навіть зібрати... Під час евакуації подружжю пару вдарило вибуховою хвилею. Паралізовані, закрявавлені, чоловік і жінка лежали на хіднику і помирали.

Пам'ятаю перестрілку в під'їзді. Бомбосховища не були підготовлені, тож доводилося захищатися в квартирі. Але як лиш хтось виходив на вулицю – миттєво прилітала снаряд. Перебувати в квартирі теж було небезпечно, бо можна згоріти або задихнутися чадним газом.

Коли закінчилися продукти, мама пішла на базар. У кількох метрах від неї вибухнув снаряд і відірвало голову жінці. Вийду за людьми назирці ходила смерть. Щодня відбувалися потужні танкові бої. Рашисти грабували, а потім спалювали магазини. Щоб здійснити підпал – ставили маяк, це був сигнал, на який прилітала ракета. Від знищення чергового магазину в нашій квартирі з вікон спалося скло. Ідкий чорний дим за напрямком вітру наповнив наші кімнати і ми мусили ніти дихати. У будинку всі були, як рідні. І от на моїх очах помирали сусіди, яких я знала з дитинства».

Уже в Києві Юля починає викладати пережите на папері. Довго працює над ескізами, доки не знаходить найкращий варіант. Так народилася концепція її дипломної роботи. Вона зображує вбитих людей, зокрема молоду пару, смерть якої бачила на власні очі... Так висловлює співчуття і намагається зберегти пам'ять про тих, хто постраждав. «Ця пара – збірний образ усіх загиблих, – пояснює Юля, – бо ж якби не війна – молодята могли жити, кохати, працювати, народжувати дітей, могли радити внукам і правнучкам, могли колись відсвяткувати своє золоте весілля... Але їх убила росія. Моя картина – плач над могилами дітей, жінок, чоловіків, вияв поваги і співчуття до тих, хто втратив рідних. Переживаючи посттравматичний синдром, я почала усвідомлювати, що це не лише моя проблема, що є багато людей, яким значно гірше, ніж мені. Тому мусимо один одного підтримувати. У моїх думках зароджується філософія трансцендентності: де є смерть – обов'язково буде життя, за чорною смугою – неодмінно буде біла. Червоний колір на моїй картині означає небезпеку, хаос, насилля, а чорний – випа-

У період адаптації значну роль у житті Юлі відіграли її друзі та однокласники, які стали для неї другою родиною.

лену землю. У хрест я не закладаю глибокої метафори, адже хрести в мене асоціюються із цинтарем і смертю. Рушник... Через нього молодята переступають на весіллі. На ньому я зобразила народний орнамент Донецчини, щоб надати підказку, звідки я родом. Поза ембріона, у якій лежить чоловік, – це захисна реакція людини.

...Ми бачимо смерть, але на ментальному рівні це може бути воскресіння всіх нас, ми можемо народитися, відродитися як нація. Війна дана нам для того, щоб ми пройшли через свій власний посттравматичний період, зрозуміли, що життя прекрасне і повернулися до нього».

Юля каже, що сумує за роботою, яку віднесли до архіву після захисту. «Вона ніби моя рідна дитина, і мені самотньо без неї. Хоча я і втомилася, коли її писала, і тепер щодня не потрібно над нею працювати, але це моя перша серйозна картина. Я мріяв про персональну виставку Дипломна робота – одна із серії картин, бо вже маю розробки ще двох робіт триптиху».

І на полотні, і в реальному житті Юля пережила власну смерть, яка, дуквати Ботові, не настала. І хоча через запеклі бої міста Волноваха з його інфраструктурою більше немає, Юліне серце та душа лишаться там... Вона вірить, що колись повернеться додому. А я зрозуміла, що в кожній з нас є своя сповідь і вона точно вносить корективи у цінності нашого життя, у бачення нашого майбутнього. Адже все, що не вбиває, – робить нас сильнішими!

Алла ДЯЧЕНКО, декан факультету декоративно-прикладного мистецтва КДАДПМД ім. М. Бойчука

40 БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ УСПІШНО ЗАХИСТИЛИ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ

Ось і завершився останній день захисту кваліфікаційних робіт першого освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Це були надзвичайно продуктивні чотири дні: студенти вражали своїми цікавими дипломними роботами та елібітками знаннями, які отримали за чотири роки навчання. Досвід творчої практики в стінах нашої академії є неocenним, і під час захисту випускники продемонстрували блискучу підготовку з фаху. Особливо зворушливими виявилися роботи, у яких студенти змогли візуалізувати рефлексії війни. Саме власний досвід та досвід друзів, які пережили ті жахливі події – тривале перебування в темряві сховищ, і підвалів, де доводилося ділити кожну краплю води і крихту хліба, смерть близьких людей, руйнування рідних домівок, – знайшли відображення у творчих роботах. Цей захист, як і всі попередні, довів своїми роботами та щирими доповідями талант і патріотизм бойчуківців. Вони впродовж навчання скрупульозно досліджують історію України, історію українського мистецтва, охоче знайомляться з посталями українських митців, вивчають та відображають традиції у власних мистецьких творах, радо вбираються у вишиванки, щиро декларують свою українськість. Саме в цьому унікальність нашої академії!

У дипломній роботі Руслани Поступаленко «Рушник на перемогу» зображено сцену сакрального процесу вишивання рушника, над яким працюють три жінки під Священним деревом життя, влітаючи космічні коди у священне полотно. Їхній задум – це заклик до перемоги добра над злом, світла над темрявою, України – над російськими загарбниками (практичний керівник – Наталія Литовченко).

Руслана Поступаленко. Спеціалізація «Монументальний і сакральний живопис».

Неймовірно захоплюючими стали емальєрні твори Анни Старунської «Пошук істини – життєвий шлях людини» та Олександри Регурецької «Стихії (першооснови світу)», в яких відображено містичне і сакральне значення стихій, їхню красу, неповторність, мінливість, постійний зв'язок із людиною, значення сенсу життя, пошуку істини тощо. Студентки бездоганно оволоділи технологічними етапами виконання. Таїсія Холошенко переосмислює поведінку та роль суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну і пише за допомогою творчого задуму картину «Нема України без воїнів-захисників» (практичний керівник – Тетяна Ільїна).

Анна Старунська, Олександра Регурецька. Емальєрні твори.

Анастасія Дубина заглибилась у не менш важливу тему філософії сну як важливу складову фізіології людського життя. Стиль сюрреалізму став основою для створення нового художнього твору «Сон», що виконаний у техніці декоративного розпису (практичний керівник – Роман Петрук.)

Студенти спеціалізації «Станковий живопис» передали на полотні емоційне напруження, страждання, тривогу, біль, розлуку, що переживають українські громадяни у зв'язку з війною. У своїх дипломних роботах студенти Ангеліна Єгошина («Дорога додому. Дорога в майбутнє у пошуках щастя»), Вікторія Яновська («Єдність. Колотворення»), Ювеналій Сав'юк («Очікування»), Дар'я Самойлова («Пробудження»), Вікторія

Анастасія Дубина. Емальєрні твори.

Чорна («Берегиня. Космогонія давніх слов'ян та народне коріння в образі берегині») пишуть: «Війна допомогла мені осягнути, що моє серце належить людям. Я хочу, аби вони були щасливими», «Те, що нас не вбиває, робить нас сильнішими», «Ми повинні сьогодні звернутися до себе, знайти способи саморозвитку та пробудитися», «Нас об'єднує спільне горе, але його здолає непереможний український дух, наша спільна віра у перемогу». Кожна представлена робота в супроводі переконливої презентаційної доповіді створювала особливу тишу та часто викликала сльози в присутніх. Особливо торкнулася сердець своєю емоційно-чутливою доповіддю Юлія Голуб (картина «Сім'я»), де вона транслює особистий емоційний досвід та його вплив на сюжет із зображенням молодої пари, яку було вбито росіянами під час окупації Волновахи.

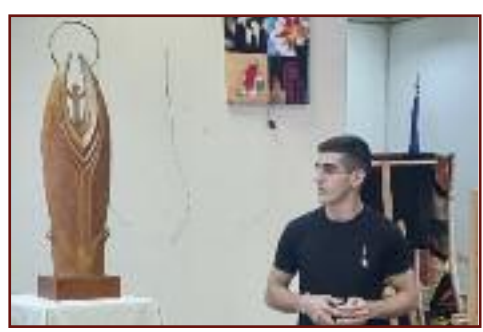
Дар'я Самойлова. Спеціалізація «Станковий живопис».

Богдан Довбня в образі сучасного українського селянина зумів передати красу і характер простої людини праці. Його живописне полотно оживляється реалістичними деталями та кольористикою, що допомагає відтворити атмосферу та настрій справжнього сільського життя (практичний керівник – Опанас Титенко).

Богдан Довбня. Спеціалізація «Станковий живопис».

Поєднання ідеї твору в інтерпретації сучасної скульптури, симбіоз природних матеріалів сучасного мистецтва, звернення до природних вірувань наших предків та символічних символів не втрачати актуальності й нині, що довели своїми роботами Мельсик Саградян (декоративна скульптура «Спогади») та Пантелей Бахматов (робота «Між хвилями»), які акцентують свою увагу на природних властивостях дерева як традиційного художнього матеріалу, водночас розкриваючи глядачеві його нові візуально-естетичні та пластичні можливості. Роботи характеризуються складними формами з використанням традиційної технології обробки деревини – різьблення та довілення з поєднанням сучасних інновацій 3D-друку (практичний керівник – Микола Білик).

Мельсик Саградян, Пантелей Бахматов. Спеціалізація «Художнє дерево і декоративна скульптура».

Ювелірне мистецтво України часів Київської Русі популяризувала студентка спеціалізації «Художня кераміка» Ярослава Обозова комплектом керамічних прикрас «Скарби ночі», які можуть стати доповненням фешн-образу сучасної української жінки будь-якого стилю та вікової категорії. Під час захисту Ярослава здивувала членів експертної комісії та присутніх подачою роботи в матеріалі показом стилізованих живих моделей. Наприкінці доповіді Ярослава відкрила таємницю, що до захисту готувалися рідною, де мама і тато підтримували ідею створення прикрас, долучалися до дослідження теоретичного матеріалу, вносили свої пропозиції на стадії ескізування, а манекениць зодягла бабуся, пошивши колекцію вбрання (практичний керівник – Петро Печорний).

Ярослава Обозова. Спеціалізація «Художня кераміка».

Олексій Святун у роботі на тему «Мовчазні вартості історії» розглянув фортифікаційні пам'ятки України як архітектурну спадщину, котрі руйнуються внаслідок нападу росії, та запропонував їх збереження завдяки створенню серії декоративних керамічних ваз (практичний керівник – Тетяна Музиченко). Не менш цікавими виявилися роботи Анастасії Шумал «Постійність пам'яті», де вона виконала вісім керамічних світильників за скіфськими мотивами, котрі лежать в основі орнаменту, що популяризує українське мистецтво, та Софії Вербицької на тему «Сила ідентичності» (практичний керівник – Леонід Нагірняк).

Любов Костюкова, що опанувала спеціалізацію «Художній метал», розробила набір перстнів «Символ спадщи-

СТУДЕНТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»

Олексій Святун. Спеціалізація «Художня кераміка».

ни», які передають символіку українського орнаменту і цінності української культури. Використання сучасних технологій і матеріалів дало змогу створити високоякісні та унікальні ювелірні вироби, які було запропоновано для розгляду членам експертної комісії під час захисту (практичний керівник – Андрій Кулігін).

Любов Костюкова. Спеціалізація «Художній метал».

Гарне враження справила висококваліфікована дипломна робота Тетяни Кульчицької на тему «Світлано» (спеціалізація «Художній текстиль»). Під час навчання студентка захопилася історією розвитку ткацтва на території України, вивчала та аналізувала такі елементи українського строю, як тайстри – традиційні сумки-торби. Але надзвичайним джерелом натхнення для Тетяни, з її слів, стали роботи Василя Андріяшка. Саме цікаве, нестандартне формування ідей його творів, чудові композиційні та колористичні рішення, неперевершена технічна майстерність мотивували студентку на створення власних сучасних виробів із виразним упізнанням наслідками традицій (практичний керівник – Василь Андріяшко).

Тетяна Кульчицька. Спеціалізація «Художній текстиль».

Образом жінки в українському художньому мистецтві, багатогранністю його самовираження захопилася Анастасія Святун, створивши декоративне панно під назвою «Символ жінки під час війни». У цій роботі вона порушує глибокі питання про стан кожної людини, жінки-землі, жінки-держави, яка, попри важкий фізичний та моральний стан, усе ж вистояла та зберегла свій рід. Чудове декоративне панно в техніці батик «Захід сонця» представила Анна Смей, а Катерина Шаповалова – сучасне вишите панно для громадського інтер'єру «Надія». Цікавий артоб'єкт – килим – успішно інтегрувала в сучасний текстильний дизайн, моду та інтер'єр оформлення Катерина Димань, надаючи приміщенню унікального характеру, атмосфери затишку та природності. Олександра Протопопова свій творчий задум втілила в триптиху на тему «Осінь» у техніці холодного батика, що прикував значну увагу та викликав позитивні емоції присутніх (практичний керівник – Марта Базак).

Студенти спеціалізації «Художня вишивка і моделювання костюма» поєднали сучасність, автентичність і традиції, підлаштувавшись під нові тенденції моди. Вони переконані і доводять, що ексклюзивності одягу надає вишивка ручної роботи. Адже одним із небагатьох історико-культурних феноменів сучасної України є невичерпний для дослідження український народний одяг у поєднанні з традиційним оздобленням у вигляді вишивки. Так, Вікторія Мегалатій у створеній колекції продемонструвала, як через часи видозмінювався нагрудний одяг від камізьки-керсетки Поділля (середина XIX ст.) до сучасного корсету, оздобленого рослинною вишивкою «Квітка Поділля». Марія Коршун вразила красою та майстерністю виконання колекції жіночого демісезонного одягу «Барви осені» за мотивами гуцульського народного костюма. Кожен орнамент, який декорує певні ділянки одягу, – має

своє значення, пов'язаний із віруваннями та звичаями гуцулів (практичний керівник – Ірина Журавковська). Колекцію сучасних жіночих блуз на основі традиційних сорочок з елементарних народних традицій «Зв'язок поколінь» майстерно власноруч відтворила Вікторія Трасковська. Блузи з геометричною орнаментикою та кольористикою вишивок Східного Поділля, звідки дівчина родом, вразили своєю естетичністю, адже в одну з моделей була зодягнута Вікторія (практичний керівник – Валентина Костюкова).

Вікторія Мегалатій. Спеціалізація «Художня вишивка і моделювання костюма».

своє значення, пов'язаний із віруваннями та звичаями гуцулів (практичний керівник – Ірина Журавковська). Колекцію сучасних жіночих блуз на основі традиційних сорочок з елементарних народних традицій «Зв'язок поколінь» майстерно власноруч відтворила Вікторія Трасковська. Блузи з геометричною орнаментикою та кольористикою вишивок Східного Поділля, звідки дівчина родом, вразили своєю естетичністю, адже в одну з моделей була зодягнута Вікторія (практичний керівник – Валентина Костюкова).

Вікторія Трасковська. Спеціалізація «Художня вишивка і моделювання костюма».

Надія Сікула презентувала колекцію одягу за мотивами Київського метрополітену. Колекція об'єднує естетичний, функціональний та захисний аспекти створення одягу. Концептуальний підхід до її розробки допоміг їй розглянути столічне метро в новому прочитанні, адже метро виконує функцію не лише громадського транспорту, а й оберігає людину від загрози її життя.

Надихаючись символікою та орнаментикою українських писанок західних регіонів Поділля, Тамара Величко створила сучасну колекцію одягу, у якій вдало поєднала трендові форми крою, модні тенденції з автентичним візерунком. Вона доповня, що мріє створювати одяг, який відрізнятиме нас від інших та матиме неповторний народний почерк. Цікаву колекцію демісезонного одягу «Український вінок» представила Світлана Карагодіна, а Оксана Трофимчук – колекцію весільних суконь за мотивами українського бароко (практичний керівник – Галина Забашта).

Основною місією колекції був показ незламності, духу, багатотисячолітніх традицій, які ми зберігаємо і несемо у світ,

Надія Сікула. Спеціалізація «Художнє моделювання костюма».

адже нині як ніколи важливо довести світу нашу самобутність, унікальність та зробити свій внесок в історію сучасної української моди.

Наприкінці захисту голова експертної комісії, народний художник України, заслужений діяч мистецтв України, академік Національної академії мистецтв України, доцент кафедри графічних мистецтв Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Василь Перевацький та ректор Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука Олена Осадча привітали наших чудових випускників з успішним завершенням навчання, запросили їх поступати до магістратури та висловили безмежну вдячність Збройним Силам України, які тримають над нами небо і боронять нашу Батьківщину від російських агресорів.

Алла ДЯЧЕНКО, декан факультету декоративно-прикладного мистецтва, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри промислового дизайну і комп'ютерних технологій КДАДПМД ім. М. Бойчука

МИХАЙЛО КИРИЧЕНКО – МАЙСТЕР ЖИВОПИСУ, ПЕДАГОГ

У квітні 2023 року в бібліотеці Печерської в місті Києві райдержадміністрації по вулиці генерала Алмазова відбулася персональна виставка старшого викладача кафедри рисунка КДАДПМД імені Михайла Бойчука Михайла Кириченка. Представлені твори живопису, портрети дорогих автору людей, пейзажі, натюрморти продемонстрували високий професіоналізм живописця. Його твори насичені особливою поетичністю і чарівністю буття.

У роботах відчувається відгомін професіоналізму мистецької школи великих майстрів – його вчителів. Михайло Кириченко отримав найкращу мистецьку освіту: спершу в Київській республіканській художній школі імені Тараса Шевченка, а по тому – в Київському державному художньому інституті, майстерня станкового живопису. Його вчителями з фаху були Карло Трохименко і Тетяна Голембієвська, а з рисунка – Олександр Сиротенко.

Надлений від природи талантом бачити красу в буденності, художник завжди передає прекрасне в начерках олівцем, в етюдях, які з часом стають основою його майбутніх творів. Митець вправно володіє і технікою акварельного живопису, і технікою рисунку пером, які ще більше розвинув, коли працював художнім редактором видавництва «Пам'ятки України».

У 1992 році художник отримав запрошення перейти на роботу до нашого навчального закладу (на той час – Київського державного художньо-промислового технікуму) – викладати рисунок та живопис. Самовіддано поринувши в педагогічну справу, художник-педагог творчо підходить до методики викладання базових навчальних дисциплін образотворчого мистецтва.

З особливою шанобливістю, любов'ю та вдячністю до викладача ставляться його учні, студенти, яких він уже більше 30 років по-батьківському називає своїми дітками. От і тепер раз по раз поглядає на годинник, щоб без запізнення прийти до своїх вихованців.

Михайло Іванович уже багато років є організатором проведення «Вечірнього рисунку» для студентів і всіх бажаючих. Така робота сприяє всім зацікавленим у поглибленню оволодіння художніми матеріалами в рисунку, розкутості і створенні художніх проєктів за фахом.

Як відомо, розвиток рисунку не зупинився на епосі Відродження. Зусиллями різних мистецьких шкіл світу рисунок постійно розвивається, кожен майстер-педагог додає в скарбничку опанування рисунку щось своє, зумовлене професіоналізмом та естетикою часу. Тож виданий у 2020 році посібник Михайла Кириченка «Рисунок. Основи академічного рисунку для абітурієнтів та студентів I-II курсів та педагогів-практиків закладів вищої освіти мистецького профілю» є своєрідним узагальненням педагогічного досвіду автора, в якому традиційно подані рисунки класиків минулого і сьогодення. У посібнику наголошується на актуальності опанування рисунку як базового навчального предмета образотворчих мистецтв і дизайну.

Педагогічна і творча праця художника-педагога наповнює змістом його життя, а успіхи учнів радують не менше, ніж власні. Утім, пріоритетом у житті Михайла Кириченка завжди були і залишаються його родина, його діти й онуки. Сини Тарас і Данило, донька Наталія, дотор-

кнувшись до образотворчого мистецтва, вросли в нього всією душею і стали успішними фахівцями. Онуки Богдан, Стефан, Марко також опанували чарівність і таїну образотворчого мистецтва. Своїми успіхами радують дорогих їм рідних людей.

Після віроломного вторгнення в Україну російськими окупантами молодий син Данило був змушений перервати творчу роботу художника і реставратора. Він став на захист нашої держави. Нині після поранення та контузії перебуває на реабілітації в Київському військовому госпіталі.

Персональна художня виставка Михайла Кириченка, присвячена його родині, всупереч війні продемонструвала могутню силу мистецтва, красу життя і людських стосунків.

Василь ШПАК, завідувач кафедри рисунка КДАДПМД ім. М. Бойчука, професор

Художня освіта під час війни

Майже десять років у містах і селах України гримлять вибухи, закланний ворог зі сходу зубами вгризається в нашу землю, ріками лється праведна кров наших синів, дочок, батьків, які захищають від окупанта рідну землю, рідну культуру і нашу мову. Нині в окопах Україна бореться за власні ідентичність і майбутнє.

Свій внесок у перемогу в цій кривавій війні роблять і студенти й викладачі Київської академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. У наших навчальних майстернях ми виховуємо нові покоління художників, які на віки прославлять подвиг народу в своїх творах. Якби я не вірив у це, то давно покинув би навчати студентів ремеслу мистецтва.

Студенти академії гостро відчувають біль часу і фіксують події війни в десятках творів, які нещодавно експонувалися на виставці рисунків із полів війни: палаючі міста, потоки біженців, трагедії Бучі та Ірпеня.

Викладацький потенціал академії надзвичайно потужний. Свій педагогічний талант проявили тут десятки знаних художників, серед яких – три лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка, три академіки НАМУ, народні та заслужені художники України, професори, доценти, доктори і кандидати мистецтвознавства.

У цей складний воєнний час академія живе і працює, тут ні на день не припиняється педагогічний процес як очно, так і дистанційно, працюють профільні кафедри. Приємно вразили звіти творчі кафедри станкового живопису.

З великим успіхом пройшла також виставка творів викладачів кафедри рисунка,

який є базовою дисципліною в усіх напрямах – від декоративних мистецтв до дизайну. Виставка продемонструвала великий творчий потенціал викладачів кафедри. Тут можна було побачити твори як 50-річної давнини, так і зовсім недавні, що надзвичайно збагатили експозицію цього вернісажу. Поряд із яскравою абстракцією квадриптиха Віктора Коновала, бурхливими полотнами Олександри Кирилівної органічно сприймалися віртуозні кольорові офорти образів шахтарів блискучого графіка Василя Шпака.

Особисто я радий був зустрітись з поетичними живописними експромтами Яни Антонової і Наталії Журавльової. Викладач Олексій Базилевич продемонстрував тонко виконані пейзажі в олівці, а Олеся Варкач – чарівні ілюстрації до книжки в техніці акварелі.

Надихають своєю поетичністю живописні краєвиди і портрет Аделаїди роботи художника Михайла Кириченка. Нагадаю, що нещодавно відбулася його персональна виставка в Печерській у місті Києві райдержадміністрації по вулиці генерала Алмазова, де було виставлено його живописні полотна як сповідь перед чарівною красою рідної землі. Михайло Іванович Кириченко є засновником династії художників. Він уже майже 30 років безкорисливо веде вечірній рисунок для студентів академії.

Хочеться привітати з чудовими роботами також молодих викладачів Андрія Дудченка та Сергія Герасименка. У їхніх віртуозних роботах видно школу великого маестро Миколи Стороженка. Сергій Герасименко, до речі, нині на фронті захищає Україну від російських окупантів.

Підсумовуючи результати виставки робіт викладачів кафедри рисунка, можемо констатувати, що на кафедрі вдалося

сформувати колектив високопрофесійних педагогів.

«Рисунок есть, как кость в теле, а без рисунка живопись одна грязь». Ці слова належать філософу і поету, який навчався в Києво-Могилянській академії рисунку, Григорію Савичу Сковороді. Не перестаю дивуватися глибини цієї думки, точності, з якою вона розкриває зміст давнини викладачів нашої кафедри: рисунку – мати всіх мистецтв!

Тому незважаючи на всі проблеми воєнного часу, ми самовіддано навчаємо своїх учнів основам мистецтва. Сподіваємось, наші зусилля допоможуть студентам вільно створювати проєкти художніх творів та оволодіти методикою виконання картонів для вітражів, мозаїк, настінного живопису, кіллімарства, ткацтва, кераміки, графічного дизайну, художньої обробки дерева та металу. Воїстину грандіозні завдання, які неможливо виконати без рисунка. Академічний рисунок відкриває вікно можливостей для художника, оволодіння художніми засобами графічного, живописного та спеціального рисунка на шляху створення шедеврів мистецтва. Тому хочу наголосити, що тотальне скорочення академічних годин до чотирьох годин на тиждень для художників декоративних мистецтв різко знижує рівень професіоналізму студентів. Це вже позначається на якості курсових та дипломних робіт.

Свого часу завідувач кафедри рисунка Василь Олексійович Шпак видав унікальний посібник «Акварель», у якому вперше ґрунтовно досліджено проблеми і тонкощі акварельного живопису. За цим посібником можна навчатися мистецтву. З нетерпінням чекаємо виходу ще одного посібника – з графіки, – над яким Василь Шпак працює вже сім років.

Вітаємо також нашого колегу Михайла Івановича Кириченка з недавнім виходом його посібника «Рисунок», де на прикладах робіт класиків минулого поставлена проблема актуальності рисунка.

У травні цього року у виставкових залах Національної спілки художників України відбулася виставка робіт студентів та викладачів «Спадковість і новаторство», присвячена 85-річчю з дня заснування КДАДПМД імені Михайла Бойчука. Вона продемонструвала високі результати художньої освіти, яка гідна імені Михайла Бойчука. Цей звіт продемонстрував високий рівень академії, що розкриває привабливі сторінки нашої школи декоративних мистецтв та дизайну.

Тож не забуваймо заповіт Михайла Бойчука: «Нехай ця академія буде заснована на традиціях нашого українського народного мистецтва!».

Володимир ПРЯДКА, народний художник України, професор кафедри рисунка КДАДПМД ім. М. Бойчука

РЕПОРТАЖ ІЗ ПОЛІВ РЕЗИДЕНЦІЇ «АРТШУРФ: ПІВНІЧ УКРАЇНИ 2023»

У січні 2023 року в м. Шостка на Сумщині відбулася десятиденна мистецька резиденція «Артшурф: Північ України 2023». Захід було організовано за ініціативою художниці Катерини Шиман, ГО «Лаврський художній майстерні» (м. Київ), за підтримки місцевих органів культури та Шосткинського міського голови Миколи Ноги. Кураторами проєкту стали мистецтвознавці Ксенія Заблотська та Катерина Цигикало, а художньою кураторкою – Катерина Шиман. Основною метою заходу було формування національної самосвідомості та самоідентифікації на півночному сході України, створення умов для творчого обміну і розвитку митців візуального сектору.

У рамках резиденції митцям було запропоновано дослідити історичний та сучасний культурно-мистецький контекст північно-східної України, зокрема міст Шостка і Новгород-Сіверський, селища міського типу Вороніж, сіл Дігтярівка і Мезин, та інтерпретувати отриману інформацію у своїх творах.

Резиденція була представлена двома програмами – основною та паралельною. У рамках першої під час резиденції мистецькі роботи створювали запрошені митці, у рамках другої – місцеві художники, що долучилися до програми. З метою активізації і підсилення творчої спільноти Шостки відбувалося активне спілкування та обмін досвідом у мистецькому колі між місцевими та запрошеними художниками.

Всім митцям із різних куточків України – Ярослав Боруа, Руслана Ключко, Ольга Коваль, Євген Коршунов, Євген Литвинчук, Олена Мордик, Павло Пономаренко, Олена Хом'якова – були запрошені за результатами open call для участі в основній програмі мистецької резиденції. Для багатьох із них Сумщина та Сіверщина виявилися рідними місцями з особистими зв'язками та історіями. Художня кураторка і митець Катерина Шиман також долучилася до основної програми та представила свою роботу на звітній виставці.

Мистецька резиденція – вдалий формат для натхнення, спілкування та праці художників, де вони, забезпечені організованим харчуванням та гарними умовами проживання, можуть зосередитися на творчості. Резиденція «Артшурф» у своїй програмі також допомогла художникам заглибитися в історичний та культурний «ґрунт» Сіверщини завдяки екскурсіям та віздам до важливих культурно-мистецьких локацій краю.

Знайомство резидентів з історією та природними ландшафтами Сіверщини почалося в краєзнавчому музеї Шостки. Особлива увага була приділена історії заводу «Свема», який відіграв важливу роль у розвитку промисловості регіону. Микола Кошкайкін, колишній працівник заводу, а нині старший науковий співробітник музею, розповів про історію підприємства та показав вражаючу колекцію старовинних кіно-, фотоапаратів і фотоматеріалів виробництва заводу «Свема», які експонуються в музеї.

Резиденти побували на оглядовій екскурсії містом, де мали можливість ознайомитися зі збереженими мистецькими пам'ятками та об'єктами. Фасади багатьох будівель Шостки досі вражають монументальними мозаїками радянських часів. Особливу увагу митців привернула мозаїка розміром 450 квадратних метрів із яскравою абстрактною композицією, яка прикрашає інтер'єр місцевого спорткомплексу з великим басейном.

На Сіверщині народилися та проживали багато видатних діячів, які вплинули на формування культурного ландшафту України. Серед них – Пантелеймон Куліш, уродженець селища Вороніж, що неподалік Шостки. Митці відвідали музей письменника, де відчували особливу атмосферу цього культурного осередку. Однею з найцікавіших для митців стала

поїздка в село Мезин, що в Чернігівській області. Це відоме археологічне «місце сили», одне з найвизначніших поселень мисливців на мамонтів у Європі, які жили тут 15 тисяч років тому. Було відкрито у 1908 році. Тут знайдено першу в світі колекцію давніх музичних інструментів, оригінальні вироби з кістки, зокрема браслети зі створеним першим у світі орнаментом «меандр». Співробітники мизинського музею стверджують, що в навколишніх пагорбах дослідників чекає ще безліч невідкритих артефактів та свідчень доісторичних часів.

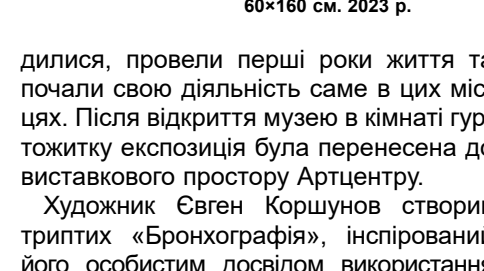
Ще однією цікавою мандрівкою стала подорож до міста Новгород-Сіверський та історико-культурного музею-заповідника «Слово о полку Ігоревім», розташованого в Спасо-Преображенському монастирі. Стоячи на кірпісній стіні монастиря і дивлячись за обрій, де зовсім недалеко знаходиться кордон із росією, можна було відчутти шал давніх кривавих битв, що відбувалися тут багато століть тому.

Олена Хом'якова. «Нашарування часу». Дитячі: полотно, акрил. 80x80 см. Поліптих: папір, друк, копірка, ліпка стрічка. 80 x 80 см. 2023 р.

Євген Коршунов. «Бронхографія». Триптих: папір, вугілля. 84x59,4 см. 2023 р.

Руслана Ключко. «Попаз часом». Папір, графіт. 60x160 см. 2023 р.

Олена Хом'якова: «Кожна територія відрізняється символами та знаками, які виокремлюють певний період часу. З доісторичних часів до нас дійшли унікальні предмети, що свідчать про поступальний розвиток людства. Ці артефакти – символи землі, де вони були створені та знайдені. Для нас знайомство з ними – можливість усвідомити зв'язок зі своїм краєм. Історія рідної землі – основа, скелет, база, без якої наше сучасне життя не може бути повноцінним».

Художниця та кураторка резиденції Катерина Шиман (Київ / Шостка) створила інсталяцію «Глибинна спадковість». Катерина Шиман: «Основою роботи є прозора плівка – подібну використовували для виробництва кіно- і фотоматеріалів на заводі «Свема» у місті Шостка. Робота розкривається тоді, коли світло проявляє символічні зображення мислелем, які містять у собі і меандри, і перші наскельні зображення, і первісні ландшафти, і всі подальші мистецькі нащарування поколінь. Усе це формує спадковість культурно-мистецького пласту північно-східного регіону України та вказує на його глибинну тяглість».

Студентка графічного факультету НАОМА Руслана Ключко із Сумської області створила графічну роботу «Попаз часом», яка вибудовується навколо теми темпоральності. Вона використовує геологічні шари як символ плинну часу та поєднує їх із християнськими віруваннями про пекло, інтерпретуючи «Божественну комедію» Данте Аліґ'єрі. Переносючи таким чином роботу з місцевого на загальноєвропейський контекст.

Візуальний художник та стріт-артист Євген Литвинчук із Миколаєва (нині мешкає у Львові) створив живописну роботу «Мамонт» та інсталяцію «Візуальний образ містичної Сіверщини». Євген Литвинчук: «Мамонт» символізує владу та силу, на протязі якого ми сильнімо на владному імперіалізмі, що царював на українських землях, у тому числі й на Сіверщині багато років. Ненасильницький спосіб життя мамонтів – це ключ до життя, де люди не потрібно захищати на чужє, щоб бути сильною та жити щасливо».

Художник Павло Пономаренко з Маріуполя (нині мешкає у Львові) створив серію живописних та графічних робіт, серед яких – дитячі «Шостка». Художник передає свої враження від міста, переосмислює герб та прапор. Друга робота – зображення мамонта, асоціюється з Мізинською археологічною стоянкою.

Результатами роботи резиденції стали новостворені колаборації між художниками-резидентами, що взаємно збагатили один одного. Знайомство з культурною та історією Сіверщини надихнуло на несподівані експерименти й оновило творчі практики митців. Звітна виставка «Артшурф» стала свіжим поглядом на історію та сьогодення краю, інтерпретувала під незвичним кутом зору історичні події, постаї, об'єкти, пам'ятки Сіверщини, дала поштовх творчій взаємодії мистецьких осередків із різних куточків України.

Завдяки невичерпній енергії художньої кураторки Катерини Шиман, натхненній праці всієї команди резиденції та особистій підтримці Шосткинського міського голови Миколи Ноги відбулася унікальна подія, яка поновила розкрила північно-східний регіон України та Сіверщину як край із глибокою історією та давніми культурними традиціями, що стали джерелом натхнення для мистецької взаємодії та майбутнього зростання.

Олена ХОМ'ЯКОВА, старший викладач кафедри монументального і станкового мистецтва КДАДПМД ім. М. Бойчука, член Національної спілки художників України

Минуло трохи більше півроку, як пішов у засвіти народний художник України Микола Стратілат. Відомий графік, художник, він викладав у КДАДПМД ще тоді, коли вона була інститутом імені Михайла Бойчука по вулиці Кіквідзе. Час летить швидко, все змінюється, і нині ця вулиця має ім'я Михайла Бойчука. 3 жовтня 2023 року вже у Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну відкрилася виставка «Пам'яті Миколи Стратілата».

Власне, маестро не потребував жодних звань і титулів, хоча, звичайно, отримував їх, його виставки відбувалися і в Україні, і за кордоном. А майстерню Стратілата на Андріївському узвозі знали всі кияни і гості міста, які в День Києва приходили сюди, спілкувалися з художником. А він стояв біля свого станка й охоче показував, як друкується гравюра і ще й дарував усім бажаними естампи. За своє довге творче життя він створив їх сотні: пейзажі, портрети, ілюстрації до творів відомих поетів, а ще численні екслібриси, які робив для відомих людей, для своїх друзів, для всіх, хто хотів залишити згадку про нього. Нині його твори зберігаються в різних музеях світу і приватних колекціях.

Про його техніку гравірування, його стиль, його спосіб бачення писали багато мистецтвознавців, серед них – Дмитро Степовик. Книги поетів України з його ілюстраціями видавалися великими тиражами. Але його багатогранна творчість ще чекає на фахове дослідження.

Майбутній художник народився в селі Макіївка Носівського району на Чернігівщині якраз на Святого Миколая на окупованій тоді німцями території в сім'ї колгоспника, нащадка грека, що давно українізувався (прізвище Стратілат –

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ СТРАТІЛАТА

Місце храму «Святая Святых» із серії гравюр «Свята Земля». 1999 р. Авторська техніка.

«Сопки». Із циклу «Заполяря». 1987 р. Папір, гравюра.

«Лебедина пісня». 1987 р. Папір, гравюра.

грецького походження). Тут, на межі Чернігівщини і Полтавщини, корені роду Стратілатів. Батько пішов на війну, і, на щастя, повернувся живим, хоча був поранений і все життя накульгував на ногу.

Художник починав із кольорових етюдів ще в школі, де відвідував художній гурток, організований учителем Степаном Музиченком, і закінчував кольоровими акварелями в роки, коли вже втрачав зір від напруженої праці над гравюрами, у які вкладав не лише душу. Бо гравюра потребує не лише твердої руки, гострого зору, вона потребує ще й фізичних зусиль і творчої уяви. Адаже не завжди художник може передбачити, яким вийде естамп після станка. Скажімо, як зробити мерехтіння води, місячну доріжку на ній: і все штрихами, довгими і короткими, які переплітаються між собою, створюючи поетичну картину.

Основна ідея всіх його творів – це любов до рідного краю. У художній твор-

чості Миколи Стратілата вона присутня в серіях «Купальські ігри» і «Ноктюрн над Десною», у всіх пейзажах та у відтворених зруйнованих пам'ятках Києва. Ті, що були знищені безбожниками-комуністами, він зобразив на вирваних і обгорілих аркушах, а ті, що були перетворені у світські установи, як Олександрівський костел, де певний період був розміщений планетарій, – передав у аурі минулого часу.

Згадаймо для прикладу одну з кращих робіт митця – «Михайлівський Золотоверхий собор», над яким летять леbedi. Коли художник творив цю гравюру за старими зображеннями, навіть не йшлося про відбудову собору. З відновленням незалежності України цей зруйнований сталінським тоталітарним режимом собор у всій своїй величчості постав над Дніпром. А коли це були леbedi в столиці на Дніпрі? Тепер вони навіть зимують у Києві. Ось що робить мистецтво!

По цій землі ходять ангели. Треба лише вміти їх побачити і зобразити, безтілесних, як це зробив художник на акварелі «Ангел над озером».

Художник створив також серію «Свята Земля» до 1000-ліття прийняття християнства. Одна з гравюр цієї серії – образ Святого Андрія Первозванного. Це тут, на місці, де нині стоїть Андріївська церква, неподалік майстерні художника, апостол поставив колись дерев'яний хрест і прорік: «Бачите гори сії? На них возсіяє благодать Божа». Кредо Миколи Стратілата – віра в Україну, любов до неї, цінність людської душі, яку ніякі злі сили не здолають.

Художник заповів поховати себе не на престижному київському некрополі, а на цвинтарі села Макіївка, де спочивають усі його предки. Воля митця була виконана.

Надія НАУМОВА,
науковий працівник

Музею історичного центру міста Києва

ОДУХОПВОРЕНИЙ ПРОСТІР МИКОЛИ СТРАТІЛАТА

3 жовтня 2023 року в галереї Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука відкрилася персональна виставка творів знакової особистості на мистецькому олімпі України, народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка в галузі візуального мистецтва Миколи Івановича Стратілата. Це вже друга виставка після того, як 9 березня 2023 року завершився земний шлях митця. Перша відбулася 29 квітня – 31 травня в Музеї шістдесятництва (філії Музею історії міста Києва) і мала широкий суспільний резонанс.

Витоки творчості майстра беруть початок у с. Макіївка на Чернігівщині, де з благословенних материнських рук і рук першого вчителя, художника Степана Музиченка отримав покликання до малювання. Енергія рідної землі, її історія і традиції знайшли гармонійне втілення в багатогранній творчості майстра. Нині Україна згорьована і скалі-

чена війною. На тлі зруйнованих людських і пташиних осель творчість майстра сприймається особливо чуттєво. Роботи входять у прямий контакт із глядачем і щоразу наповнюють душу змістовною красою.

На відкритті виставки ректор академії Олена Осадча говорила про високий професіоналізм митця, духовну значущість його творів у контексті європейської і світової культури. Ім'я України в особі художника-графіка Миколи Стратілата прозвучало в престижних виставкових залах Чехословаччини, Італії, США, Німеччини ще за його життя, а плідні роки його викладацької діяльності на посаді доцента тоді ще Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука сприяли вдосконаленню якості навчального процесу. У художника була своя майстерня в інституті – лабораторія знань. Про високу якість освіти свідчать твори його учня Валерія Гопкала, виставлені в цій експозиції.

На виставці представлена децима творчої спадщини митця із серій «Київ. Сторінки історії», «Шевченківськими місцями», «Ноктюрн над Десною», «Зруйновані храми Києва», «Свята Земля», «Лебедина пісня» (1985 року), «Владиславка», «В порту» (Мурманськ), «Сопки» із циклу «Заполяря», «Громолиця», «Спалах у степу» (1986 року) та інші. Чільне місце у творчості майстра посідає відтворення архітектурних пам'яток м. Києва, які набувають особливого звучання в поєднанні з природою, за що Патріархом Філаретом художник нагороджений орденом святого архістратига Михаїла Української православної церкви. Микола Стратілат працював у станковій гравюрі, екслібрисі, книжковій графіці, жанрі пейзажу, монументально-декоративного розпису.

Експозицію виставки з родинної колекції частково доповнюють гравюри, екслібриси, акварелі, які були принесені художником у період його викладання

в нашому мистецькому закладі, щоб орієнтувати студентів у професійній сфері, передавати основи фахової майстерності. У спогадах митець говорив: «Я на своєму місці в педагогічній роботі».

Завдяки викладачам кафедри рисунка професору Володимиру Прядці та старшому викладачеві Олесі Варкач ці роботи були знайдені, упорядковані, реставровані і виставлені для широкого загалу.

Родовий корінь художника, власний життєвий досвід, любов до природи, нерозривно пов'язані з Україною, її славною історією і традиціями, сфокусували образний ряд творів, які стали іконографічними. Вражає досконале володіння техніками гравюри, відчуття можливостей матеріалу, міцно збудована композиція за аскетичної чорно-білих градацій у розкритті повноти задуманого образу. Творчість Миколи Стратілата – це класика в координатах образотворчого мистецтва теперішнього часу.

Творчий доробок майстра включає розписи Свято-Вознесенської церкви в рідній Макіївці, в якій відслужили чин поховання і з якої провели художника в останню дорогу. Масштабна за розміром багатифігурна композиція «Вхід Господній в Єрусалим» та інші розписи потребують подальших розвідок.

У дивний спосіб перегукуються дати народження і смерті Тараса Шевченка і Миколи Стратілата, набуваючи сакрального сенсу. Невипадково майстер часто звер-

тався до шевченківської тематики, глибинно розвиваючи її.

Про високе покликання митця, несхибну життєву дорогу з великою пошаною говорили вірні друзі-однодумці художника. Згадували майстерню на Андріївському узвозі, № 34-А, з якої у широкий світ пішли його неповторні твори. У творчості Миколи Стратілата знайшли відображення найяскравіші сторінки історії України. Його роботи сприяють вихованню патріотичних почуттів нової генерації українців, об'єднаних традицією. Творча спадщина художника символічно позачасова. Тож навчальними програмами нашої академії бажано передбачити детальніше вивчення творчості майстра.

Тамара НЕДОШОВЕНКО,
доцент кафедри
монументального і
станкового живопису
КДАДПМД ім. М. Бойчука

